

Beleidsplan stichting Erfgoed, Natuur en Landschap

Periode 2020-2025

Laatste korte update: 2022

Inleiding

In de nazomer van 2018 zijn de stichting Museum Joure en stichting Bezoekerscentrum Zuidwest Friesland (Mar & Klif) gefuseerd. In de praktijk ontstond zo een fusie-organisatie met drie afdelingen, nl. Museum Joure, Bezoekerscentrum Mar & Klif en netwerk Groen Doen, dat tot die tijd een afdeling van Mar & Klif was.

Met deze fusie wilden beide organisaties de eigen kwetsbaarheid verminderen. Voor beide organisaties was het lastig om functies op een professionele wijze te bezetten. Ook zijn er mogelijkheden om door samenwerking de organisaties te versterken. Daarbij werd o.a. gedacht aan de educatieafdelingen.

Nu de fusie een feit is, is het tijd om stil te staan bij het beleid dat de komende jaren gevoerd wordt en de manieren waarop synergie gecreëerd kan worden. Overigens is het nadrukkelijk de bedoeling om de drie afdelingen te laten voortbestaan en voor het publiek ook herkenbaar te houden. In de publiekscommunicatie wordt derhalve de naam Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap niet gebruikt.

Missie en visie stichting Erfgoed, Natuur en Landschap

Na de fusie is onderstaande missie en visie voor de stichting Erfgoed, Natuur en Landschap geformuleerd. In de volgende hoofdstukken wordt ingegaan op de visies van de verschillende afdelingen en bij het lezen daarvan zal de samenhang met deze algemene missie en visie duidelijk zijn.

Wie zijn wij en waar staan we voor?

De stichting Erfgoed, Natuur en Landschap bestaat uit verschillende locaties en afdelingen, ieder met zijn eigen identiteit en (deel)doelstelling. Wat de locaties en afdelingen met elkaar verbindt is de liefde en het respect voor het erfgoed, het besef dat dit landschap en het erfgoed is gemaakt (en nog steeds wordt gemaakt) door mensen. De wens is dit te behouden en door te geven aan volgende generaties.

Wat willen we betekenen en waar gaan we voor?

We willen jonge en oudere bewoners van de streek en toeristen laten zien hoe ons landschap en de bebouwde omgeving – en daarbinnen regionale ambachten en maakindustrie – zich door de eeuwen heen hebben ontwikkeld en nog steeds ontwikkelen. We willen materiële en immateriële sporen uit het verleden behouden en onderzoeken, presenteren en documenteren en er bekendheid aan geven.

We willen mensen stimuleren om te leren van de geschiedenis, van de natuur en van het vakmanschap. En om die kennis te gebruiken om op een duurzame manier om te gaan met de eigen leefomgeving.

Per afdeling lichten we deze missie en visie nader toe.

Museum Joure

Missie Museum Joure

Ten opzicht van het beleidsplan 2011-2015 kiezen we voor Museum Joure voor een scherpere profilering als 'maakmuseum'. Voor het museum hebben we eind 2017 ook een nieuwe missie vastgelegd.

Museum Joure wil oudere en jongere generaties laten ontdekken hoe allerlei dingen die je dagelijks gebruikt - van koffie tot klokken, van sieraden tot boeken – worden gemaakt. Ambachtelijk en industrieel, vroeger, nu en in de toekomst. Het museum wil bezoekers het maakproces laten meebeleven ('meemaken') en hen inspireren om zelf te werken en te experimenteren met grondstoffen, gereedschappen en technieken ('zelf maken').

Als Museum Joure onderschrijven we de ICOM-definitie van musea en opereren we altijd binnen deze definitie: *Een museum is een permanente instelling, niet gericht op het behalen van winst, toegankelijk voor publiek, die ten dienste staat van de samenleving en haar ontwikkeling. Een museum verwerft, behoudt, onderzoekt, presenteert, documenteert en geeft bekendheid aan de materiële en immateriële getuigenissen van de mens en zijn omgeving, voor doeleinden van studie, educatie en genoeg.*

Beknopte geschiedenis

Op 1 juli 1976 opende de voorganger van Museum Joure, stichting Johannes Hesselhuis, de deuren in het voormalige pakhuis van Douwe Egberts aan de Geelgietersstraat 1. In het pand was een expositie te zien over de geschiedenis van Douwe Egberts. Op de eerste verdieping van het pakhuis vestigde zich het Natuurmuseum, toen nog een aparte stichting. Op de zolder organiseerde de Culturele Raad van de gemeente exposities op het gebied van beeldende kunst.

In de jaren daarna is het museum uitgebreid met andere panden en collecties. Dat begon in 1980 met het eerste winkeltje van Douwe Egberts, De Witte Os (iets verderop gelegen aan de Midstraat 97). Eind jaren '80 volgden de panden van de voormalige metaalfabriek van Keverling. Laatste toevoeging aan het museum was het pand Midstraat 99 in 2001. Hier kreeg de horeca van het museum een plek en kwam ook een winkel van de VVV. Tussen de panden aan de Midstraat en de panden van de Geelgietersstraat was in 1984 een straat aangelegd, waardoor beide delen van elkaar gescheiden zijn.

Bij de start van het museum werkten meerdere organisaties in de panden samen. Gaandeweg is toegewerkt naar een meer eenvoudige organisatiestructuur. In 2001 werd de gemeentelijke Kultuerried organisatorisch onderdeel van het museum en in 2005 fuseerden Natuurmuseum en Johannes Hesselhuis tot Museum Joure. Ingegeven door gemeentelijke bezuinigingen stopte Museum Joure rond 2016 met de culturele activiteiten buiten het museum (van oudsher concerten, voorstellingen, exposities van de Kultuerried).

Actuele situatie

Gebouwen: Museum Joure is door de tijd heen uitgegroeid tot een omvangrijk museumcomplex en bestaat nu uit tien monumentale gebouwen, gelegen in een fraaie museumtuin aan twee kanten van een in 1985 aangelegde straat, toepasselijk de 'Museumstraat' geheten. In 2018 zijn de panden aan de Midstraat opnieuw ingericht en is één gezamenlijke balie/kassa met de VVV gerealiseerd. Hier kan het publiek een kaartje

kopen voor het museum, maar ook de aankopen in het winkeltje en het museumcafé afrekenen.

De gebouwen zijn een essentieel deel van het verhaal dat Museum Joure vertelt, het verhaal hoe kleine ambachtelijke bedrijven zich in de afgelopen eeuwen ontwikkelden. Deze panden vormden samen het eerste industrieterrein van Joure en de gebouwen vertellen de geschiedenis van de bedrijven die hier gevestigd waren.

De panden van Museum Joure zijn grotendeels rijksmonumenten en worden gehuurd van de stichting Kofschip en de gemeente De Fryske Marren.

Collectie: Na jaren waarin de museumcollectie steeds groter werd en meer deelcollectie werden toegevoegd, kwam rond 2010 een kentering. Strevend naar een duidelijker identiteit heeft het toenmalige bestuur besloten een aantal collecties af te stoten. Dat gold voor de natuurcollectie (verhuisde naar bezoekerscentrum Mar & Klif) en voor de bakkerijcollectie. Museum Joure heeft nu nog een uitgebreide collectie van ca 9.000 objecten, bestaande uit een deel eigen aankopen en zeer veel schenkingen en langdurige bruiklenen. Tot de kerncollectie behoren de collecties van de geelgieterij (interieur en diversen), koperslagerij, Friese klokken en klokkenmakerij, Douwe Egberts, koffie, tabak, thee, zilversmederij. Ca. 30% van de collectie is te zien in het museum, de overige objecten zijn ondergebracht in het externe depot. Voor meer informatie over de aard van de collectie en de omgang daarmee verwijzen we naar het collectieplan voor de collectie van Museum Joure.

In het museum is ook het Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân gevestigd. Deze werkgroep valt formeel onder de stichting Erfgoed, Natuur en Landschap, maar functioneert tamelijk zelfstandig. De werkgroep verzamelt en archiveert verschillende vormen van documentatie over de geschiedenis van Joure en omstreken, zoals films, foto's, boeken en andere vormen van documentatie.

Publiekspresentaties: In het museum zijn een aantal vaste presentaties te zien. Veel van de presentaties bestaan al langere tijd en zijn aan een nieuwe inrichting toe. In de inrichting willen we 'het maken' meer centraal stellen en toewerken naar een concentratie rondom vier collectiethema's.

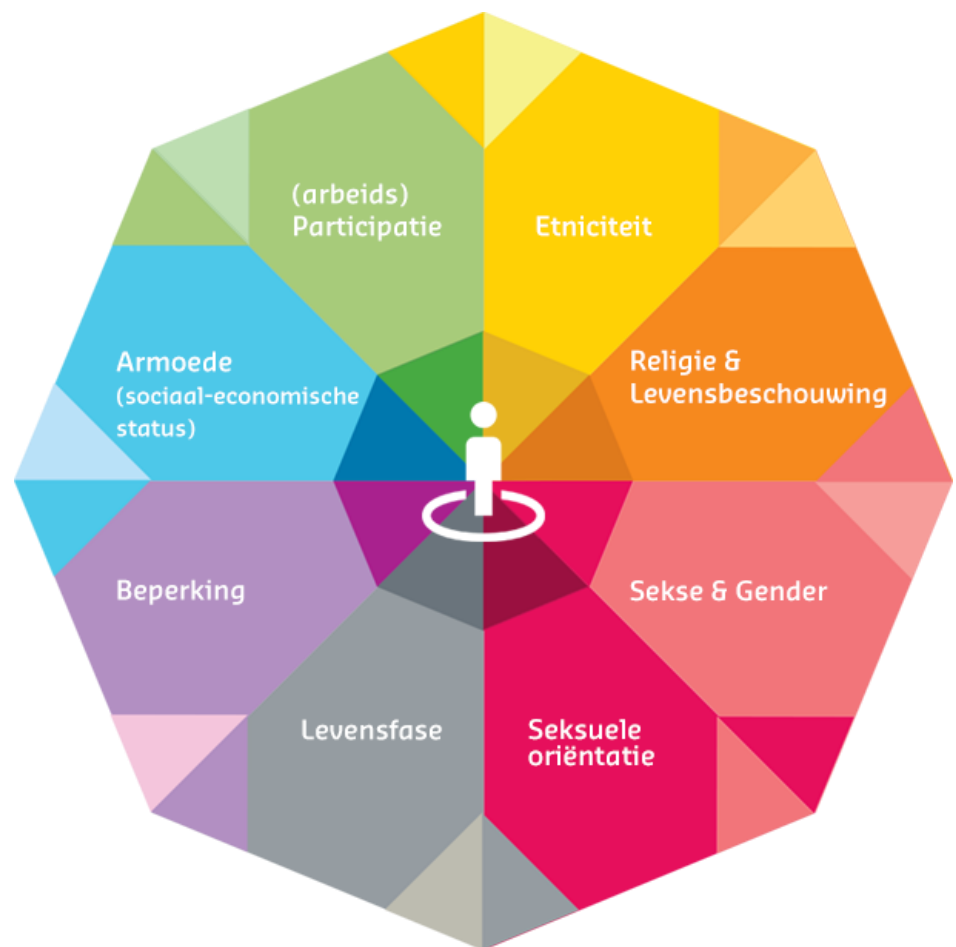
- Douwe Egberts / koffie & thee
- Metaalbewerken: kopergieten, koperslaan, zilversmeden)
- Friese klokkenmakerij en Friese klokken
- Drukkerij

Dit laatste onderwerp is een overigens verhaal apart. De drukkerij-afdeling in het museum is ingericht en werd tot voor kort beheerd door de stichting Fries Grafisch Museum. Deze stichting huurde de betreffende ruimte bij Museum Joure. De stichting is in 2019 opgeheven en heeft de collectie overgedragen aan Museum Joure.

Jaarlijks organiseert het museum ca. twee à drie tijdelijke exposities, rondom een historisch thema of rondom een kunst/design-thema, waarin ook de relatie met de toekomst wordt gelegd. De exposities worden meestal verzorgd door de conservator, soms in samenwerking met partners of een externe vormgever. Een enkele keer wordt de expositieruimte aan een externe partij ter beschikking gesteld.

Regelmatig organiseert Museum Joure activiteiten zoals bijvoorbeeld de demonstratiedagen in juli en augustus, de spotlight-tours, etc. Voor een uitgebreide beschrijving van de recente activiteiten van Museum Joure verwijzen wij naar onze jaarverslagen.

Toegankelijkheid: Museum Joure is het gehele jaar door zes en soms zelfs zeven dagen per week geopend. Daarmee is het museum in principe goed toegankelijk. De code Diversiteit en Inclusie maakt musea er van bewust dat er voor mensen met verschillende achtergronden toch sprake is van drempels, die een bezoek aan een museum of een positieve beleving van het bezoek in de weg staan. De code stimuleert musea om vanuit verschillende perspectieven (zie onderstaand 'wiel') de toegankelijkheid van de eigen locatie te belichten. De afgelopen jaren zijn onze inspanningen vooral gericht geweest op het realiseren van een goede publiekstoegankelijkheid voor mensen in verschillende levensfasen en met een fysieke beperking, onder andere door rekening houden met voldoende faciliteiten voor mensen met een rolstoel, rollator of juist een buggy. Jaarlijks evalueren bestuur en medewerkers op welke punten de toegankelijkheid verder verbeterd kan worden.

Winkel en horeca: Onderdeel van Museum Joure is het nostalgische winkeltje De Witte Os. Deze winkel, waar ooit Douwe Egberts begonnen is, is ingericht als ouderwetse kruidenier met ook een museaal deel. Het winkeltje wordt beheerd door een groep actieve vrijwilligers. Het sfeervolle museumcafé De Túnkeamer is gevestigd in de voormalige tuinkamers van de familie De Jong, de vroegere eigenaren van Douwe Egberts. In dit museumcafé worden individuele bezoekers ontvangen en kleine groepen. Grotere groepen maken gebruik van het nieuwe zaaltje It Kofjelokaal, waar ook goede audiovisuele voorzieningen zijn. Het museumcafé wordt beheerd door een eigen groep actieve vrijwilligers. De vrijwilligers van de winkel en de horeca worden ondersteund door de vrijwilligersmedewerker van Museum Joure.

Educatie: Museum Joure biedt aan scholen meerdere programma's aan, met op dit moment de thema's De Tijdmachine (over de verschillende collecties van het museum), de Theefabriek (over de koffie en thee) en Maak je eigen boek (over de drukkerij en met een grote component zelf maken). De activiteiten worden ontwikkeld en begeleid door een educator, die als ZZP'er aan het museum verbonden is en een groep vrijwilligers. Naast het scholenprogramma biedt Museum Joure ook buitenschoolse activiteiten aan, bv. de 'speurtocht' Oan it Wurk voor individuele bezoekers en in de vakanties zijn er speciale vakantieprogramma's. De komende jaren zullen de vakantieprogramma's steeds meer in het teken staan van 'het maken' onder de titel De Maakfabriek. Hiervoor is extern subsidie geworven

Marketing/public relations: Museum Joure voert een brede marketing, met o.a. folders en affiches, website, facebook en instagram en adverteert op bescheiden wijze. De marketing wordt door verschillende medewerkers in samenwerking met een vaste externe specialist op ZZP-basis verzorgd. Een marketingmedewerker met specialistische kennis ontbreekt.

Uitdagingen voor Museum Joure

In de periode 2016-2018 hebben we na een periode van dalende bezoekersaantallen gezien dat het aantal bezoekers stabiliseert rond de 17.500 per jaar. Wat daarvan de oorzaken zijn, is lastig objectief vast te stellen. We zien dat rond 2015 bijvoorbeeld het aantal busbezoeken afneemt (en niet op het oude niveau terug komt). Ook verwachten we dat de professionaliseringsslag bij andere musea en dagattracties tot een onderlinge concurrentie leidt.

Gezien de omvang van het museum zouden wij graag zien dat het bezoekersaantal weer hoger zou komen te liggen. We denken dat een aantal van ca. 20.000 – 25.000 per jaar haalbaar zou moeten zijn. In 2019 liepen de bezoekersaantallen op tot ca. 21.500. Helaas zijn door corona in de jaren daarna met ca. 1/3^e gedaald. Het bezoek weer op een hoger peil brengen blijft derhalve een belangrijke uitdaging.

Museum Joure heeft zich de afgelopen jaren geprofileerd als 'museum van het maken'. Een bedreiging van die positie is het langzaam wegvallen van vaklui die het ambacht kunnen demonstreren of hierover kunnen vertellen. Een belangrijke uitdaging is de vraag hoe we die kennis binnen het museum kunnen behouden en door kunnen geven en zodoende de collectie ook actief kunnen blijven gebruiken.

Strategische doelen voor de periode 2020 - 2025

Museum Joure wil zich veel duidelijker als 'maakmuseum' profileren, waar je niet alleen kunt ontdekken hoe het maakproces in zijn werk ging, maar waar kinderen en volwassenen ook zelf aan de slag kunnen. Dat 'maken' focust zich op de vier kerncollecties van het museum. Met dit heldere profiel willen we bezoekersaantallen laten stijgen tot ca. 20.000 – 25.000 bezoekers per jaar, waarbij we ons met name richten op bezoekers die in Noord-Nederland wonen of op vakantie zijn.

Daarnaast willen we met betrokken vrijwilligers blijven werken die we binnen het museum de gelegenheid willen geven zich verder te ontplooien.

We zetten in op het in stand houden van een groep betrokken makers die kunnen vertellen over de ambachten/industrieën die bij Museum Joure te zien zijn en deze kunnen demonstreren.

Concrete doelen

Voor de komende vijf jaar zien we de volgende concrete inhoudelijke doelen voor Museum Joure.

- Het (buitengebied van) Museum Joure zo inrichten dat het gebied veel herkenbaarder is als museumterrein (= dit punt is in 2021 gerealiseerd).
- Opnieuw inrichten van vaste presentaties rondom een viertal collectiethema's (Douwe Egberts/Koffie/Thee, Friese klokken, metaalbewerken, drukken), waarbij nadrukkelijk 'het maken' centraal staat. Met uitleg over het maakproces en doe-activiteiten, waarmee we ons richten op een breed publiek van senioren en gezinnen.
- Een expositieprogramma met tijdelijke exposities realiseren waarin de relatie gelegd wordt tussen het ambachtelijk en industrieel maken en hedendaags/toekomstig design en waarmee we ons richten op designliefhebbers. Daarvoor realiseren we een grotere ruimte voor tijdelijke exposities.
- Een activiteitenprogramma waarin een duidelijke relatie ligt met 'het maken', bv. in lezingaanbod, demonstratiedagen, kinderactiviteiten, etc. etc.
- Ruimte bieden voor vrijwilligers om in Museum Joure te kunnen werken en zich te kunnen ontwikkelen.
- Vastleggen van kennis over onze ambachten en het overdragen daarvan.

Organisatorisch willen we inzetten op:

- Het versterken van onze marketing, in samenwerking met Waterland van Friesland en andere musea, maar zeker ook door zelf initiatief te nemen.
- Het versterken van het aanbod van activiteiten voor kinderen, in schoolverband en in gezinsverband en daarmee ook het bereik vergroten.
- De relatie met Douwe Egberts versterken en ook in de vaste en eventueel tijdelijke exposities nog beter naar voren laten komen.
- Het versterken van de relatie met ambachtlieden, maakbedrijven, ontwerpers e.d. in de regio en bijdragen aan verjonging van de ambachtssector.

Bezoekerscentrum Mar & Klif

Missie Bezoekerscentrum Mar & Klif

De missie van Bezoekerscentrum Mar & Klif is enige jaren als volgt geformuleerd en is nog steeds actueel voor deze afdeling.

Een Bezoekerscentrum waar je het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân kunt ervaren en beleven, dat wil Mar en Klif zijn. Een plek waar je het landschap leert kennen en z'n krijgt om er op uit te gaan. Een centrum dat vertelt over de bijzondere geschiedenis en natuur van het landschap en dat je er van bewust maakt dat we zuinig op het landschap en de natuur moeten zijn. Een voorziening voor toeristen, dagjesmensen en de bewoners van de eigen regio. Voor volwassenen, maar zeker ook voor kinderen!

Beknopte geschiedenis Mar & Klif

Bezoekerscentrum Mar & Klif bestaat sinds 1991, toen het eerdere Natuurmuseum in Oudemirdum werd uitgebreid met nieuwbouw die drie bestaande panden met elkaar verbond. Vanaf dat moment werd de doelstelling ook verbreed en liet het bezoekerscentrum de ontstaansgeschiedenis en natuur van de streek zien.

In 2005 werd Zuidwest Fryslân aangewezen als Nationaal Landschap. In de jaren daarna werd Mar & Klif meer en meer het bezoekerscentrum van dit gehele landschap.

Naast de vaste expositie en de wisselexposities in het pand aan de Brink 4 organiseert Mar & Klif ook veel activiteiten die buiten het pand plaats vinden. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met o.a. de natuurorganisaties, zoals natuurwandelingen en de Gaasterlandse Natuurweek. Ook activiteiten zoals de cursus Ambassadeur van het Nationaal Landschap worden vanuit Mar & Klif georganiseerd.

Van 2007 tot begin 2014 verzorgde de stichting zelfstandig het VVV-werk voor de gemeente Gaasterlân-Sleat. Na de herindeling van de gemeenten in de Zuidwesthoek tot de huidige gemeenten Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren zijn de toeristische informatiepunten samengevoegd tot één VVV Waterland van Friesland. Het bezoekerscentrum is een dienstverleningsovereenkomst met deze nieuwe VVV aangegaan, de baliemedewerksters van Mar & Klif vervullen naast hun baliewerk nog steeds een groot deel van de VVV-werkzaamheden voor Waterland van Friesland in de regio Gaasterland.

Actuele situatie Mar & Klif

Gebouwen: Bezoekerscentrum Mar & Klif is gelegen aan de Brink in Oudemirdum in een tweetal oude panden (voormalige school en schoolmeestershuis), een voormalig postkantoor en 'nieuwbouw' die al die panden met elkaar verbindt). Het pand wordt (om niet) gehuurd van de gemeente De Fryske Marren.

In 2014 is het bezoekerscentrum opnieuw ingericht met een vaste presentatie over het Nationaal Landschap.

Collectie: Bezoekerscentrum Mar & Klif vertelt in de expositie het verhaal van de ontstaansgeschiedenis en natuur van het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân. Een echte 'collectie' heeft het bezoekerscentrum dan ook niet, in feite zijn de landschapselementen in het landschap de objecten die van belang zijn, maar die zijn uiteraard niet als museumcollectie te bewaren.

Overigens heeft Mar & Klif wel een collectie opgezette dieren en een stenencollectie. Beide collecties zijn bedoeld voor educatief gebruik en zijn niet van cultuurhistorische waarde. Daarnaast heeft Mar & Klif enkele voorwerpen van musea in bruikleen. De omgang daarmee wordt in het collectieplan beschreven.

Ook in de regio Gaasterland is een Histoarysk Wurkferbân actief. Dit wurkferban is echter georganiseerd als een zelfstandige vereniging en is ook niet in het pand van Mar & Klif gehuisvest. Wel wordt er veel samengewerkt.

Publiekspresentaties (vast/tijdelijk): In 2014 heeft het bezoekerscentrum een nieuwe vaste inrichting gekregen, waarin de ontstaansgeschiedenis en natuur van het Nationaal Landschap centraal staat. Een deel van de inrichting moet de komende jaren weer opgeknapt/vervangen worden. Een gedeelte is al gerealiseerd, namelijk de bibliotheek over het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân.

In de multifunctionele ruimte worden tijdelijke exposities ingericht die een verdieping zijn op de vaste presentatie. Soms zijn dit historische exposities die wij zelf verzorgen, soms wordt de expositieruimte ook aan andere partners ter beschikking gesteld. Zie voor een overzicht van de recente exposities de jaarverslagen.

Toegankelijkheid: Bezoekerscentrum Mar en Klif is in het zomerseizoen zes en soms zeven dagen per week geopend en in de wintermaanden in de weekenden en de schoolvakanties. Voor Mar & Klif wordt geen entreegeld gerekend, bezoekers kunnen een bijdrage geven voor wat zij het bezoek waard vinden. Daardoor is telling van het aantal bezoekers ook lastig. De teller in de deur laat zien dat jaarlijks ca. 25.000 bezoekers voet over de drempel zetten, waarbij opgemerkt moet worden dat deze bezoekers ook voor de inpandige VVV-voorziening komen. Daarmee is het bezoekerscentrum in principe goed toegankelijk.

De code Diversiteit en Inclusie maakt musea er van bewust dat er voor mensen met verschillende achtergronden toch sprake is van drempels, die een bezoek aan een museum of een positieve beleving van het bezoek in de weg staan. De code stimuleert musea om vanuit verschillende perspectieven (zie onderstaand 'wiel') de toegankelijkheid van de eigen locatie te belichten. Ook als bezoekerscentrum oriënteren wij ons op deze code. De afgelopen jaren zijn onze inspanningen vooral gericht geweest op het realiseren van een goede publiekstoegankelijkheid voor mensen in verschillende levensfasen en met een fysieke beperking, onder andere door rekening houden met voldoende faciliteiten voor mensen met een rolstoel, rollator of juist een buggy. Jaarlijks evalueren bestuur en medewerkers op welke punten en voor welke doelgroepen de toegankelijkheid verder verbeterd kan worden.

Winkel: Bezoekerscentrum Mar & Klif heeft een winkel, die tevens ook VVV-loket is. In de winkel worden fiets- en wandelkaarten, natuurgerelateerde producten en Fryske souvenirs verkocht. Belangrijk onderdeel van het werk van de baliemdederkersters is het informatie geven over wat er in de regio te doen is, te verwijzen naar ondernemers en te wijzen op de fiets- en wandelmogelijkheden .

Educatie: Bij Mar & Klif is voor kinderen een tabletroute ontwikkeld die zowel door schoolgroepen als door individuele bezoekers kan worden gebruikt. Jaarlijks doen hier ca. 20 schoolgroepen aan mee. Ook biedt Mar & Klif een aantal natuur-ontdek-paden aan in de bossen van Oudemirdum. Individuele bezoekers en scholen kunnen hier gebruik van maken.

Overige publieksactiviteiten: Vanuit Bezoekerscentrum Mar & Klif wordt een breed scala aan

activiteiten georganiseerd over het Nationaal Landschap. Dat varieert van lezingen en de Cursus ambassadeur v/h Nationaal Landschap, de organisatie van de Vraagambassadeurs tot evenementen. Ook verzorgt Mar & Klif de coördinatie en een fors deel van de organisatie van de Gaasterlandse Natuurweek. Voor een uitgebreide beschrijving van deze activiteiten verwijzen wij naar het meest recente jaarverslag.

Publicaties: Op initiatief van Bezoekerscentrum Mar & Klif realiseerden wij samen met de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân een digitale Landschapsbiografie over Zuidwest Fryslân. Deze bestaat enerzijds uit een inventarisatie van waardevolle cultuurhistorische elementen in het landschap, ten behoeve van de overheden en een publieksgerichte website met informatie over de geschiedenis van het landschap.

Marketing/public relations: Mar & Klif voert een brede marketing, met o.a. folders en affiches, website, facebook en instagram en adverteert op bescheiden wijze. De marketing wordt door verschillende medewerkers verzorgd. Een echte marketingmedewerker met specialistische kennis ontbreekt.

Uitdagingen voor Bezoekerscentrum Mar & Klif

Het rijk voert sinds 2012 geen beleid meer ten aanzien van de Nationale Landschappen en heeft de verantwoordelijkheid hiervoor overgedragen aan de provincies. Iedere provincie voert dit op een andere manier uit. Het beleid van de provincie Fryslân is bescheiden en alleen gericht op draagvlakversterking. Uitdaging van Bezoekerscentrum Mar & Klif is om het belang van het Nationaal Landschap blijvend te agenderen bij overheden en andere betrokkenen, om het draagvlak voor het Nationaal Landschap te versterken.

Strategische doelen

Mar & Klif wil het netwerk van partners op het gebied van het Nationaal Landschap versterken en aanhalen en gezamenlijk activiteiten organiseren in het bezoekerscentrum en daarbuiten. Met die activiteiten willen we – steeds meer - inwoners van de streek en toeristen bereiken en een positieve ervaring bieden, waarmee we het draagvlak voor het landschap willen versterken en hen bewust willen maken van de kwaliteiten van het landschap.

Concrete doelen

Voor de komende vijf jaar zien we de volgende concrete inhoudelijke doelen voor Mar & Klif

- Het actueel houden van de vaste expositie door regelmatig (delen) te vernieuwen, daarmee aansluitend op de belevingswereld van bezoekers en actuele discussies over het landschap.
- Het realiseren van een aansprekend programma van tijdelijke exposities, cursussen, lezingen, wandel- en fietstochten en allerlei andere interessante activiteiten voor bewoners en/of toeristen.
- In al onze activiteiten inzetten op het bewust maken van bezoekers en inwoners van de regio van de bijzondere landschappelijke waarden van ons gebied.

Organisatorisch willen we inzetten op:

- Ook bij Mar & Klif willen we inzetten op het versterken van onze marketing en de marketing van het Nationaal Landschap, in nadrukkelijke samenwerking met Waterland van Friesland.

- Het behouden van tenminste het huidige activiteitsniveau van bezoekerscentrum Mar & Klif behouden en dit liefst nog uitbreiden tot een afgewogen palet van activiteiten op het gebied van natuur/cultuurhistorie voor verschillende doelgroepen.
- Het ontwikkelen van educatieve projecten over het landschap en het initiëren van grootschalige samenwerkingsprojecten over deelthema's (bv. Landschapsbiografie, plan Watersnoodramp 1825, etc.).
- Het aantrekken van een Aanjager voor het Nationaal Landschap om mogelijkheden te inventariseren voor een breed gedragen programma Nationaal Landschap.

Netwerk Groen Doen

Missie Groen Doen

Door kinderen via het (basis)onderwijs al op jonge leeftijd in contact te brengen met de natuur, het landschap en het erfgoed van de eigen leefomgeving willen we de basis leggen voor gezond en duurzaam gedrag. Dat doen we door leerzame en onvergetelijke activiteiten en projecten te organiseren, onder het motto Groen moet je gewoon DOEN.

Een beknopte geschiedenis van het netwerk Groen Doen

In 1995 werd op initiatief van de gemeenten Gaasterlân-Sleat, Lemsterland en Nijefurd bij Mar & Klif een afdeling Natuur- en milieueducatie opgericht. Tot en met 2010 bestond het werkgebied van de NME-afdeling van Mar en Klif uit deze drie gemeenten. In de regio waren nog een viertal andere NME-centra. Met de komst van de nieuwe fusiegemeenten Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren was er bij de gemeenten de behoefte om de NME-voorziening binnen het onderwijs in deze hele nieuwe gemeente op dezelfde manier te organiseren. Tegelijkertijd wilde de gemeente ook meer aandacht aan NME geven, een wens die ingegeven was door het Akkoart fan Earnewald, door deze gemeenten getekend. Uiteindelijk is gekozen voor een nieuwe werkwijze, een netwerk dat we Groen Doen noemen.

Actuele situatie

Educatie: Hoofdactiviteit van Groen Doen is het organiseren voor (basis)scholen van een breed aanbod van (buiten)activiteiten, excursies, museumbezoeken, gastlessen rondom de thema's natuur en duurzaamheid. Deze variëren van een kabouterpad voor kleuters tot een biologiedag in de Makkumer Noordwaard tot een bezoek aan het Woudagemaal. Sommige activiteiten worden helemaal georganiseerd door de afdeling Groen Doen van Mar en Klif, bij andere activiteiten verzorgen wij de publiciteit en de inschrijving van de scholen en zorgt een andere partij (bv. Staatsbosbeheer, het Woudagemaal) of een particuliere aanbieder voor de uitvoering van de activiteit. Naast de activiteiten biedt Groen Doen ook leskisten en kweekpakketten aan, die de scholen kunnen bestellen en via de bibliotheekexpeditie bij een bibliotheek naar keuze worden bezorgd.

Naast de hoofdthema's natuur en duurzaamheid is er binnen Groen Doen ook aandacht voor techniekeducatie en erfgoededucatie. Aan beide onderdelen zouden wij graag meer aandacht willen besteden.

Gebouwen: Groen Doen is gehuisvest in Bezoekerscentrum Mar & Klif en heeft daar kantoor en opslag. Er is geen fysiek inlooppunt, wel wordt iedere dinsdag door vrijwilligers op deze locatie gewerkt.

Collectie: Groen Doen heeft geen eigen collectie. Het maakt gebruik van de collectie opgezette dieren van bezoekerscentrum Mar & Klif.

Publiek/toegankelijkheid: Basisscholen in de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân kunnen lid worden van het netwerk Groen Doen. In schooljaar 2017-2018 waren 89 scholen lid, een bereik van ongeveer 90% van de scholen. Ieder jaar zijn er enkele scholen die het lidmaatschap opzeggen, vaak ook door fusie. Er komen ook ieder jaar 1 of 2 scholen bij.

De code Diversiteit en Inclusie maakt ons er van bewust dat er voor kinderen met verschillende achtergronden toch sprake kan zijn van drempels, die een waardevolle of positieve beleving het programma in de weg staan. Jaarlijks evalueren bestuur en medewerkers op welke punten de toegankelijkheid verder verbeterd kan worden.

Marketing/public relations: Groen Doen richt zich in de marketing op de eigen achterban, dat wil zeggen op de scholen en leerkrachten. Deze weten we goed te bereiken. We zijn minder actief in het realiseren van een goede pr, hoewel dit richting de opdrachtgevers (overheden) wel goed zou zijn.

Financieel

De stichting ENL ontvangt voor de afdeling Groen Doen subsidies van de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân, vanuit de middelen voor milieu/duurzaamheid. Scholen betalen tevens een bijdrage voor hun lidmaatschap. Aanvullend verwerven we regelmatig projectsubsidies.

Uitdagingen voor Groen Doen

Steeds terugkerende uitdaging van Groen Doen is om voor overheden de juiste sleutel te blijven om hun duurzaamheidseducatie vorm te geven en om voor scholen van meerwaarde te blijven. Voor scholen is Groen Doen relevant als het leerkrachten ontzorgt/ondersteunt bij het ontwikkelen van projecten. Dat is met name het geval bij onderwerpen waar scholen weinig kennis in huis hebben of niet de juiste ingangen hebben, zoals op het gebied van natuur- en duurzaamheidseducatie. Datzelfde geldt ten aanzien van techniek-educatie en erfgoededucatie. Groen Doen onderneemt al wel wat acties op dit terrein, maar dit blijft bij kleine activiteiten. Mede in het licht van de fusie zou het voor de hand liggen deze onderdelen te versterken. Punt van aandacht is de financiering van deze extra activiteiten.

Strategische doelen

- Groen Doen blijven positioneren bij de overheden als belangrijke partner voor hun duurzaamheidseducatie door vernieuwend aanbod te realiseren op actuele thema's, zoals klimaatadaptatie, circulaire economie, e.d en dit ook goed voor het voetlicht te brengen.
- Voor scholen de logische partner blijven om hun natuur- en duurzaamheidseducatie vorm te geven, door ze te stimuleren, boeiende projecten te bieden en hen te ontzorgen.
- Verbreding van het aanbod door serieus aandacht te geven aan erfgoed- en techniekeducatie. Hierdoor wordt enerzijds de link met het Nationaal Landschap sterker (erfgoed van de regio) en anderzijds de link met Museum Joure (erfgoed/techniek).

Concrete doelen

Inhoudelijk willen we de volgende concrete doelen realiseren:

- Uitbreiden en inhoudelijk actualiseren van het aanbod van educatieve activiteiten op de genoemde thema's, met een goede samenhang en doorgaande leerlijn, in samenwerking met verschillende partners.
- Versterken van de advies- en ondersteuningsfunctie richting scholen op dit terrein, meer zorgen voor uitwisseling en kennisvergroting bij het onderwijs.
- Ontwikkelen van het aanbod op gebied van erfgoededucatie en techniekeducatie, inclusief het zoeken naar goede wegen om dit te financieren.

Organisatorisch zien we de volgende doelstellingen:

- Het verbeteren van de bekendheid van Groen Doen onder bestuurders, ambtenaren en andere beleidsbeslissers. Groen Doen meer neerzetten als 'logisch middel' om beleidsmatige doelen van overheden en andere partners te realiseren.
- Groen Doen en de educatieve 'poten' van Museum Joure en Mar & Klif organisatorisch meer tot een eenheid smeden, waardoor kennis gebundeld wordt en meer daadkracht ontstaat.

Bedrijfsvoering stichting Erfgoed, Natuur en Landschap

Actuele situatie

De beschrijving van de bedrijfsvoering vatten we hier samen voor alle drie afdelingen. Op sommige onderdelen is er ook al echt sprake van één bedrijfsvoering, maar dat is niet altijd het geval.

Bestuur: Stichting ENL heeft inmiddels één bestuur bestaande uit zes personen.

Personeel en organisatie: Bij de organisatie zijn ca 10 mensen in dienst, waarvan de directeur en de financiële administratie ook echt voor alle drie de afdelingen van de stichting werken. De overige medewerkers zijn meer aan één van de afdelingen verbonden. De medewerkers vallen inmiddels allemaal onder de cao Welzijn en zijn aangesloten bij het pensioenfonds Zorg en Welzijn.

Aan Museum Joure zijn ca. 170 vrijwilligers verbonden, waarvan een fors gedeelte werkzaam is in het Museumcafé De Túnkeamer en de nostalgische museumwinkel De Witte Os. Onderdeel van het museum is het Histoarysk Wurkferban Skarsterlan (historische vereniging), waar ca. 30 mensen aan verbonden zijn. Bij Mar & Klif en Groen Doen zijn ca. 40 vrijwilligers actief. Overigens is het onderscheid wat lastig te maken, veel mensen zijn actief voor beide afdelingen.

Wetgeving en codes: De stichting ENL voldoet aan relevante regelgeving, zoals deze in Nederland is vastgelegd. Zo is de AVG geïmplementeerd (zie de privacyverklaring op onze websites) en is ook de regelgeving van de WBTR en de code Cultural Governance doorgevoerd (zie bestuursreglement).

De organisatie omarmt de principes van de Fair Practice Code; solidariteit, transparantie, duurzaamheid, diversiteit en vertrouwen en past deze naar vermogen toe in de praktijk.

- De organisatie beweegt zich in diverse netwerken en zijn daarin gericht op samenwerking en delen kennis met zijn collegae de regio en in gedeelde kennisgebieden.
- Stichting ENL volgt de cao Sociaal Werk en heeft een personeelsbeleid;
- Stichting ENL biedt aan vrijwilligers en stagiaires een werkplek, waarbij rekening wordt gehouden met een reële verhouding tussen betaalde en onbetaalde arbeid. In het vrijwilligers- en stagebeleid zijn de functies, (onkosten)vergoedingen en arbeidsvoorwaarden voor vrijwilligers vastgelegd.
- Stichting ENL zorgt voor een redelijke en eerlijke vergoeding van freelance medewerkers, waarbij de hoogte van het tarief wordt afgewogen ten opzichte van de salarisschalen van de cao en van vergelijkbare inzet van freelance medewerkers bij vergelijkbare instellingen in onze regio.
- De musea gaan op zorgvuldige wijze om met representatie en vermelding, door toe te zien op eigenaarschap, bronvermelding en rechtenafdracht.

Stichting ENL draagt bij aan meer inclusiviteit in de sector. Het gaat hierbij om culturele en etnische achtergrond, maar ook over gender, seksuele geaardheid, leeftijd, kennis en vaardigheden en sociaaleconomische achtergrond (zie ook informatie bij Museum Joure). De organisatie implementeert de Code Culturele Diversiteit, door deze in de eigen

organisatie en het veld uit te voeren en elkaar erop aan te spreken en door stapsgewijs de structuur van de eigen organisatie aan te passen. Wij streven naar een bredere representatie in publiek en programma en ook in personeel en in vertegenwoordigende organen of beleidsvormende processen. Jaarlijks wordt de voortgang door personeel en bestuur geëvalueerd.

Automatisering: Mar & Klif en Museum Joure hebben sinds 2020 een gezamenlijk automatiserings-systeem wat de samenwerking gemakkelijker maakt.

Uitdagingen voor de bedrijfsvoering

Uitdaging voor de bedrijfsvoering is stichting ENL is feitelijk om slagvaardiger te worden. Van lokaal werkende organisaties willen we juist meer netwerk-organisaties worden, die in wisselende verbanden nieuwe activiteiten initiëren. Zo kan de organisatie wendbaarder worden en kansen die zich voordoen beter benutten. Deze werkwijze is bij Mar & Klif en Groen Doen al ingezet, bij Museum Joure is dat in mindere mate het geval.

Met name bij Museum Joure speelt ook het vraagstuk hoe de grote vrijwilligersgroepen het beste ondersteund en aangestuurd kunnen worden.

Andere uitdaging is op alle afdelingen om de marketing te verbeteren, om zodoende onze zichtbaarheid voor potentiële bezoekers/deelnemers maar ook voor andere stakeholders te vergroten. Het gebrek aan middelen voor marketing is een veelgehoord probleem in onze sector.

Concrete doelen bedrijfsvoering

- Het realiseren van een nieuwe functie van coördinator educatie, t.b.v. Groen Doen en de educatieve activiteiten van Mar&Klif en Museum Joure, die zorgt voor nieuwe initiatieven en het proces van activiteiten ontwikkelen en uitvoeren coördineert.
- Het maken van ruimte voor een marketingmedewerker die – in samenhang met collega's – kan zorgen voor het maken van goede marketingplannen en de uitvoering daarvan.
- Het instellen van 'floormanagers' bij Museum Joure die zorg dragen voor een goede afhandeling van de dagelijkse gang van zaken.